

נייע יידישע צייטונג

דיא רעדאקציע אינד אדמיניסטראציען רעזידענץ וך Schiffmannsgasse 6, Budapest, וואָהן אייך דיא פרעזומטראַציאָנס-געלדער צו זענדן זינד. אינוועראמע ווערדען ביליגסט בערענגט.

די נייע יידישע צייטונג, צייטונג פון דיענסטאג אונד פרייטאג. פֿרעזומטראַציאָנס-פרייז: נאָנציערן 7 פֿל. - ק. האַלביערן 3 " 50 פֿירטעליערן 1 " 75

Budapest, Dienstag 19. September 1882. ב"ה בודאפעסט, ו תשרי.

דער אנטווערפער-קאנגרעס.

ביליגט 300 טאללאַנגע פּערזאָנלעכע קריגע צו ערקלערען. נו, פֿאַר דיעזען 300 נאָרדען ברויכען וויר נאָך ניכט זאָ ווער צו ערשעקען. איבערהויפט זינד עס קיינע נייע נאמען. דיא אונס אין דעם בעריכטע אים דרעזדען פֿאַרלינגען. לוי- מער אלטע בעקאנטע קאמען דער צוואמטע. צו- מיסט בערלינער. זויפֿרידער, אנהענגער דעם בעריכטיגטען. הענרייז, אונטער דיעזען הענרייז זעלבסט, זאָויר רופּעל, שטאַקער, פֿיכענבאך, שטאַקער, שראָדער אונד שוימאַן רעסאָרטראַקער, רעזירד און וו. פֿאַן אונטאָרן וואָרען אַנוועזנד דיא דעווערטיען אישטרייז, אָנאָר אונד שימאַני אונד נאָך אייניגע ניכטאָנענדע מענישען. פֿאַן דען אונ- גאַרישען קאָנגרעססטיגלעך דערין שפראַך גלייך אס ערסטען אבענד שימאַני אים פרעסבירן. ער זאגט: דיא יודען שטייבען זיך געגען יעדע פֿאַר- שריט אונד זעצען אללעס אין בעוועגונג. דאָס איז דיא צעפֿאהרענען צושטענדע זאָ ווייטער ביליגען. דער יודע קעמפֿט פֿאַר דען געלרואַק. דיא פֿער- הענגען אירע אבויכטען מיט דען לומטען אונד פֿאַ- פֿיערען דעם וועכטעלס אונד דען בלוטיגען טאָל- רען (מלחין) דער שעכטער. זיא בענעהען טרא- פען אבשייליכער אונד ווילדער אלס דיא באַיא- רישעסמען שטאַמען. בלאָס אים דיא הערשאפט דעם גאלדענען קאלבעס צו ערהאלטען. -

דער בעקאנטע אַפֿערידער שטאַקער האָט דער פֿערוואַסלונג 8 פֿינגע ציר אַנאָהמע פֿאַר- געלענט. דיעזעלבען לויטען: (1) דיא גענווערטיגע שמעללונג דער יודען איז אַינע גראָסע געפֿאָר פֿאַר דאָס כריסטענטום. מאַכע נאַציאָן אַיזט שאָן יעצט געצליך פֿער- אַרמט. עס איז דאָהער דיא אַיפֿאַנבע דער כריסט- ליכען וועלט. דיא איבערמאכט דער יודען צו ברעכען. (2) דיא יודענפֿאַרע, אָבעוואַר אין דער פֿער- שיעדענדיג איהרעם גרובענס בעגרינדעט. אַיזט קיינע רעזיגאַנספֿאַרע, זאָנדערן אַינע קולטור- דיסטאַרישע אונד זאַציאָנאַליטישע. (3) דער אַיפֿאַרע דער יודען בעשטעהט דא- רין, דאָס דיא ריקוזסטלאָן געוויסענלאָן ערווער- בען. אונד דאָס ערוואָרבענע געלד אַרף דיא פֿינר- שאַפט געגען דען כריסטליכען שטאַט אַפֿט פֿער- ווערדען. (4) דיא יודען זינד אַנפֿעהוּ, מיט דען כריסטען אין פֿאַלק צו בילדען. דיא רעפֿאָרמירען אַבער- הויפט ניכט. דיעזע בילדען דורך איהר בעשטייעבען דיא כריסטליכען פֿאַלקער צו בעהעררשען. אַינע אום זאָ גראָסערע געפֿאָר. (5) דיא עמאַנציפֿאַציאָן דער יודען איז אַיזט אין פֿעהלער. דיא יודען דרפֿען קיינע שטאַטסבירגער זיין. זיא דרפֿען קיינע בעאמטען אונד קיינע לעה- רער אין שטאַטסדיענסטען זיין. (6) דיא געלדמאַכט דער יודען איז אַיזט אַיז- דעניש זעלבסטשטענדיגען שטאַטסלעבענס. איהר באַרוענשפֿעל איז דיא וואָרעל פֿעדרע-ביליכער ריכטיגען דעם געשעפֿטלעבענס. (7) כריסטען זאָללען איהרען שעפֿטעריכ- דיגען מאָגליכט מיט כריסטען אַנקניפֿטען. (8) דיא רעזיערונגען זינד צו ערויבען. דיא פֿאַלקער אַיפֿצוטרען, דאָס זיא דורך דיא פֿעל- גע דעם כריסטליכען גייסטעס. זאָויר דורך בע- קעפֿפֿונג דער יודישען גייסטעס אין דער ליטערא- טור אונד אַ דען צייטונגען. אים שטאַטליכען אלס אים געוועלענליכען זען לעבען. דיא יעדער נאַציאָן

נאָהווענדיגע אַיגענמאָליכקייט אונד פֿרייהייט פֿערטהיידען. מיט דיעזען 8 פֿינגען זינד זעממליכע אַנ- טיטעסמען אַינפֿערשטאַנדען. דיערדיג ערנרייטע הענרייז דיא דאָס וואָרמ, אום פֿאַלגענדעס צו ערקלערען: דיא יודענפֿאַרע איזט קיינע רעליגיאָזע, זאָן- דערן אַינע שטאַמעספֿאַרע. אַיך האַלטע עס פֿאַר נאָהווענדיג. דיא יודען אים דייטשלאַנד העררייט- ברענגען. אַינע אַנדערע לאַזונג גיבט עס ניכט. אַל- לע נאָך זאָ שמרענגען אַיסנאַהמענעמען ווערדען זיך אלס ווירקונגסלאָז ערוויזען. דען דיא יודען זינד שלוי אונד ווערדען זיך אין וועלכער לאַגע אַימער צו העלפען וויסען. אַיך ווילל אַבער דאָס אַינע געוואלטהאָמע אַיסשטייבונג. אַבער אַרף געזעצלי- כעס ווענע מססען וויר, אונד צוואַר זאָ שטעלל אלס מאָגליך. דיא יודען אים אללען כריסטליכען שטאַ- מען פֿערטרייבען. וואָס דיא יודען דאַנן מאַכען ווערדען. דיעס געהט אונס גאַר נישט אַן. דען וויר האַבען יא דיא יודען ניכט צו אונס געו- פֿען. אַיזט אַנדערעס מיטטעל זיך פֿאַן דיעזעס וואַ- דערפֿאַלקע צו בעפֿרייען. גיבט עס ניכט. אַיך בע- אַנטראַגע צו בעשליעסען. דיא יודענפֿאַרע קאַנן נור אים שטאַטסכריסטליכען זינגע געלאָזט ווערדען. דיערדיג אַנטוויקעלעטע שטאַקער: דער קאַ- גרעס איזט בערוּפֿען וואָרדען, אום אַיבער פֿראַק- טישע פֿראַגען צו בעראַהען. ניכט אַבער זיך מיט אַיאַוסיפֿירבאַרע זאַכען צו בעפֿאַסען. אַיך ווייטע דיא יודענפֿאַרע פֿאַס דאָס האַמען שטאַנדיקטע אים. געלאָזט אונד קאַנן אין דען רוף: "יודען רויט" ניכט אַינשטימען. אים עמוּאָס פֿאַקטישעס צו שאַפֿ- פֿען מיטען וויר אַינען בעקען זאָלבען צענטראַל פֿעראַין. וויר דיא, אַלאַיאַנץ אַיראַעליס אַינווער- זעל. (כל ישראל הברים) אַינע עכענזאַלבע. גענע- אַלאַיאַנץ בילדען. וויר דרפֿען ניכט פֿערנעסען. דאָס דיא אַנטווערפֿישע פֿאַרטייאַ נאָך אַינע שוואַכע אַיזט אונד ווען עס הייטע אין דייטשלאַנד ציר פֿאַלקאַבשימאָנג קאַמע, אָב דיא סעליטען (יודען). אַדער אַנטווערפֿישען אַיזט געווען ווער- דען זאָללען. דאַנן ווירדען דיא אַבשטימלונג נאַני בעשטימט פֿאַר דאָס לעצטערע אַיספֿאַלען. אַיך וואָרען דיא בעשליסע צו פֿאַסען. דיא דער האַ- ניטען ווירדען שטריכען. אים אַיבגיגען טרום מאָן דען יודען אַללצוגראָסע בעדייטונג. אונד דען אַנ- דערן פֿאַלקערן אונד רעזיערונגען אַללצוגראָסע שווע- כע בייםעסען. ווען מאָן דער פֿינגע אַיזט וויר קאַנגטען דאָס אַיבערנעוויכט דער יודען ניכט אַנ- דערס. אלס דורך געזעליכע אַיזטרייבונג ברעכען. נאָך דיעזען שטאַקערשען רעדע פֿערלאַז אַיזט ווי צו אַיזט אַנפֿיעסען (אויפֿה) אַן אל- לע כריסטליכע רעזיערונגען. פֿאַרלאַמעטע אונד פֿאַלקער ערשטימעט. ער פֿאַרדערט אין דעמועלבען צום קאַמפֿע געגען דיא יודען אַיף. אַינדעם ער זאָנט: עכענזאַ וויר צור אלטען צייט דיא כריסטלי- כען פֿאַלקער מיט דען אַראַבערן. פֿירקען אונד פֿיערערן פֿערפֿאַרדען זיין. מיטעס אַיך יעצט אין אללען כריסטליכען שטאַמען מיט דען יודען פֿער- פֿאַרדען ווערדען. אַינע פֿערשטענדיגען אַדער נאַר פֿערשטענדיגען מיט דען יודען האַבע אלס פֿאַלל- שטענדיג אַיאַוסיפֿירבאַר זיך געציגט. אַיזט מיטפֿאַרע, נאַמענס דע לאַ ראַי האַט פֿאַלגענדען פֿאַרשלאַן געמאַכט. עס ווערע אַנ- צייגט. דיא יודען נאָך עייפֿשען צו לייטען. ווען דיעס אַבער ניכט מאָגליך, זאָ זאָלל מאָן דיא יודענעמאַ- ציפֿאַציאָן אַיף אַיזט מענשענאַלטער צוריק, ווערדען אַיפֿהעבען. אים אַבער גערעכט צו זיין. מאַכט ער

דען פֿאַרשלאַן. עהע עמוּאָס געגען דיא יודען אונ- מערנאַמען וויר. דיעזעלבען אַיפֿצופֿאַרדען. זיא זאָללען 12 איהרער בערעמעטען מעננער אין דען אַנטווערפֿישען-קאָנגרעס ענטווערדען, וועלכע דיא געגען זיא ערהאַכענע פֿאַרווירטע ענטקעפֿעטען מאָגען.

עס שפֿאַרבען אַיך דער בעקאַנטע ד"ר פֿאַרס- מער אַיזט בערלין אונד אַיזט געוויסער הערר פֿאַן בייסמאַר. אַיזט נאַמעספֿערואַנדער דעם דייטשען רייכספֿאַנצלער, אַללע אים זינגע. ה. ע. נ- רייז. דיא יודען זאָללען אַינען אַיזענען שטאַט גרינדען.

שלעסליך וואָרדען אישטרייז אַיפֿר-וּף אַן אללע פֿאַלקער אונד רעזיערונגען געריכטעט אַנ- גענאַמען אונד ווירד אללען צייטונגען צור פֿער- אַפֿענמאַליכונג אַיבערמטעלט.

פֿאַן אַנווערפֿישען פֿאַרמאַנען אָנאָר וואָר ביזדער ניכט דיא רעדע. נו דרפֿמען אַיזענער דעזער גלוי- בען. דאָס ער פֿעלייכט שומס געוואָרען אַיזט. אָן נין! ער איזט ניכט שומס געוואָרען. ער האָט אַינע בעזאָרערע לעבערליכע פֿאַללע אין דיעזעס קאַנגרעסע געשפֿעלט. ער וואָר דער האַנט- וואַרסט דעם האַנגרעסעס, אַיך ער היעלט אַי- נען פֿאַרטראַן אַיבער דיא מיט-פֿעלאַרער, טרוי- מַהאַט. צו דיעזעס צוויקע פֿירטע ער אַיזט גע- מאַלטעס. פֿאַרמעט מיט זיך, וועלכעס עסטדער שאַלמאַש דאַרשעללען זאָללטע. אונד זאָ וויר דיא קאַמפֿאַריטען אַיף דעם מאַקטע דעם נאַפֿ- פֿענדען פֿיבליקס פֿאַר אַיזען קייצער. אַיזע שו- דערפֿאַלעטע טרוימאַט פֿאַרווענדען. זאָ האָט הערר אָנאָר דען דייטשען. שטאַקער" ביא אַיזעס אַיז- טריט פֿאַן 50 פֿענענגען דאָס פֿיעד פֿאַן דער "עסדער שאַלמאַש" פֿאַרזענענען.

דער קאַנגרעס וועלטהע אַיזע ענטמאַל-קאַ- מיטע, וועלכעס אים דען העררען הענרייז, פֿיכע- באַך, שקאַללא, ווינטערפֿעל, האַפֿעלאַנג, פֿינגערט, שטאַקער, צערבאַני, שמיטער, ציעלער, אישטרייז, אָנאָר אונד שימאַני בעשטעהט. דיעזעס קאַמיטע זאָלל דיא אַנטווערפֿישע בעוועגונג לייטען אונד אין פֿאַרטייערענדער פֿערבינדונג שטעהען.

דאָס שאַנסטע אַיזט דער נאַצען זאַכע אַיזט. דאָס הייטע פֿאַלק וויל דען העררען אַנטי- סעמיטען ניכטס וויסען אונד פֿעהרעלזט זיך ווער רודיג. מאָן לאַסט דיא העררען לערעס פֿעראַה דרעשען. ביז זיא מדע ווערדען אונד פֿאַן זיך וועלכעס אַיפֿהאַרען ווערדען.

פֿערשיעדענע ניוואַנקייטען.

דיא קאַניגליכע פֿאַמיליע אין טריעסט. אַיזט אונד קאַניג. קאַניגין געבסט דעם קאַנפֿירינגענפֿאַר זינד געמען אין טריעסט ציר בעזיכטיגונג דער דאַרטיגען אַיזשעללונג אַנ- געלאַנט. דער עפֿאַאַנאָן זייטעס דער טריעסטער וואָר אַיזט גראַסאַרייטער אונד הערצליכער. עס העט- טע אַבער ווער לייכט אַיזט גראַסעס אונגליק גע- שעהן קאַנגען. דורך ציעלל וואָרדען געמען נאַכטמאַנאָ אַיזט ראַני. צוויי שטונדען ענטמערט פֿאַן טריעסט. אַיזט מאָן פֿעהרפֿאַמעט. דער צוויי באַמבען מיט זיך פֿעהרען. צו וועלכעס צוועקע, קאַנן מאָן זיך לייכט דענקען. דיעזער מאָן פֿער- לאַנגטע געמליך אים נאַסטהויע אַיזען וואָגען נאָך טריעסט. דער ווירטה ערקלערטע אַיזט. דאָס ער מיט דער באַהן פֿיעל ביליגער אונד שנעלער נאָך טריעסט פֿאַרדען קאַנן. דיערדיג זאַמעט ער. ער מיטעס צו האַנגען פֿאַרדען. דעם ווירטה וואָר דעם

ראשט דיא בעפעסטיגונגען ווארען אין קורצער צייט
 ערשטערט פיעלע קאנאנען אונד אין ניאסער
 פארדאמט לעבענסמיטעל ערבייטעט. דיא עניס ער
 פלאהען אונד ווארפען דיא וואפען וועגן. דער פער-
 לוסט דער עניסער בעטרענט 2000 מאדער אונד
 פערוואנדעט דיא ענגלענדער האטעלס 300 מאנ
 פערלוסט. פון אראבי פאשא "ערצעהלעט מאן זיך
 אבזאנדערליך זאכען. אלס דיא ענגלענדער דיא
 שאנצען פון מעל-על. קעבר אנגעריסען. שליעף
 אראבי. אלס ער דען פלאמזליכען אנגריסען בע-
 מערקטע, וואר ער אויסער זיך פאר שרעקען עס
 בלעב איהם קוים צייט זיך אויסראסן צו שווינגען
 אונד צו פלעיהען. אין געפאנגענע עניסטישער
 ארצט ערזעהלט. דאס וועהרענד אראבי אויף דער
 אייזענבאן נאך צאנאנצין זיך פליכטעטע, איינער
 זינער אפציערען אויף איהן געשאסען העטעט. אונד
 זאלל ער איהן פערוואנדעט האבען. איינע דעפעשע
 אויס קארף מעלדעט: אראבי האט זיך דעס גענע-
 ראל מאעפהרזאן זעלבער ערנבען אינדעס ער
 זאנטע: "איך בין אראבי פאשא" אויף זיינע גע-
 בענאמן צייגענד זאנטע ער ווייטער: "דויער
 היער אויט מולבא" ענהאטיווענד עניסער הא-
 בען בערייט דיא וואפען געשטרעקט. אין קארף
 אויט דיא ארדונג קיינען אייגענבלוק געשטארט
 ווארדען. דעס פאליצייאפארשעקט פערפליכטעט זיך
 דיא ובערהייט אונד ארדונג איינעכטצהאלטען.
 אויס אלעקאנארהיען וויר געמעלדעט: דער וויגע-
 קאני געפיק היעלט געדאע איינע עמפאנא אב.
 אלס דיא נאכריכט פון דער געפאנגענאהמע ארא-
 ביס איינארט. זאפארט ערהאבען אללע זעלבסט
 אויס טרויעסטע פיינדע אראביס דיא פארדערונג.
 אראבי מיססע געהענקט ווערדען. דיא בעפאלקע-
 רונג אין דען שמראסען ווערדעהאלטע דיעזען
 רוף אונטער גראסעס געשייא. דיא ענגלישע ציי-
 טונג "טהינס" דאגעגען מינט אראבי פאשא אויט
 קיין געמיינער פערברעכער. ווארדען אין פאליטישער
 איבעלהעטער אונד מיססע דאהער אלס פאליטי-
 שער אונד ניכט אלס געמיינער פערברעכער בע-
 האנדעלט ווערדען ענגלאנד קאנע יעצט גראם-
 מישהל האנדען דאך דירע אראבי ניכט געשמאט-
 טעט ווערדען. אין עניסען צו בליבען אדער איינע
 צופולכטשעטעטע אין קאנסטאנטיןאפאל
 צו זוכען.

ר ע ו ו א ל ו צ י א נ א י נ ק א פ א ל .
 נ א . דער שטייער-עקסקוזטאר יאהאן צעלע-
 נ וואר אין קאפאלנא מיט דער איינשרייבונג פון

שטייערן בעשעפטיגט אונד מוסע אויך צו פלעגן-
 דונגען שריטען. ווייל דיא איינזאהנער ניכט צאה-
 לען וואלמען. אלס ער נון אס געמינדעהאטעטער
 הארנפיעה פפענדען וואלמען. בראך דער געפלא-
 מע אונד פריהער שאן פארברעייטעט געוואלמא-
 טע וויערשטאנד אויס; זעלעני גערירשע דיא פלוכט
 געגען דער דארף. וואך זיך איהם אס ארמאטיאנא.
 גע צווייא מיט פאקאשאען בעוואפפעטע בויערען
 ענטגעגענשטעלמען אונד איהן לעבענסגעפעהרליך
 בעדרהאטען. ווארף ער זיינען געלאדענען רעוואל-
 ווער הערפארצאג אונד ביידע בויערן ניעדערשאס;
 אלס איהם דיא מענגע נון נאכגעצטע פליכטעטע ער
 אין איינע בויערנהאף אונד קראך אין איינע שוויי-
 נעשמאל, ווארדע אבער בעמערקט אונד אנגע-
 גריסען. זעלעני פערשע ררעט דען איינגאנג און
 נוט עס גינג אונד שאס היע אונד דא הניסן. אום
 זיינע אנגרייסער פערנצהאלטען. דיא וויסענדע
 מענגע בראכטע נון דינאמיט. פארטאנען הערבייא
 אונד וואלמע דען שמאלל זאמט דען אינגליק-
 ליכען אז דיא לופט שטרענגע, וואס איהנען יעדאך
 ליכט געלאנגט. ביא דער דעס עקספלאיאן דער צווייטען
 פאכראגע ווארדע דעס עקסקוזטאר דער רעכטע פום
 נאנין פערשטעטערט ענדליך בראכטע מאן שטראף
 הערבייא. אויס דען שווייגענשמאלל אין בלאנד צו-
 שמעקען. זעלעני באט אום נאדע אונד שאנגט
 זיינעס לעבענס, דא ער איינע פריא אונד דרייא
 קינדער. צי ערנענדען האבע דאך וואר זיין פלעהען
 פערנבענס אונד ער שאס זיך ענדליך נאך אבט-
 שטינדער מאדעאנסט אונד נאך דען שרעקלי-
 כען שמערצען וועלכע איהם זיין צערשמעטערטער
 פום בערייטעטע אויס זיינע רעוואליווער איינע קו-
 געל אין דען קאפ, וועלכע איהן זאפארט טארדע-
 טע דער פאלקסהויפען צעררעט איהן זאדאנן אינס
 פרייע אונד בערויכטע איהן פאללערס. דיא בעלא-
 גערונג דעס שווייגשמאללעס דויעטע פון 11 פאר-
 מיטאנס ביז 8 אוהר אבערעס: זא לאנגע מיסע
 דער ארמע מאנן אין בעשטענדיגער מאדעאנסט
 שוועצען דער ארמסטיגער. געמינדענאדער אונד
 דיא געמינדע. אלטעסען פאלטען נאר ניכט, אום
 דיא פערבלענדעטע מענגע פון איהרען איינזיגען
 מהו אבזוברינגען. אונד שינט דאס זעלבע מיט
 איהרעם איינפערשטענדיגסע געשיהען צו זיין. דער
 שטהלייכטער מעפעשי אין ספעטער ערהיעלט פון
 דעם אייפיהרר אין קאפאלנא זאגליך נאכריכט. בע-
 נאב זיך מיט דרייא פאנדורען דאהן קאנגסט יעדאך
 ניכט אויסריכטען, אונד בענאב זיך נאכהיווע. אום

מליטער אסיסטענט אויס מישקאלין צו פערלאנג-
 גען. דאנענען ענטפאלטעטע דער מישקאלצער קא-
 מיטאטס אנוואלט מעפער איינע ענערגישע מהעמוני-
 קייט ער נאה ראש איינען סעפארטאמאנ אונד
 דאמפטע מיט דעס מליטער איילינסט נאך סט. פע-
 טער אב, וואך דיא ערווארטעטען וואגען ניכט בערייט
 שטאנדען. דאהער איילינסט צו פום מארשירט ווער-
 דען מוסע. ביא אנגעהערוונג דער סאלדאטען
 ערלאשען אללע ליכטער אים דארף. אללעם
 וואר רהויג. דאך קאם דיא הילפע אום צווייא שמונ-
 דען צו שעטע. דיא פערשממעלטע ליכע דעס
 עקסקוזטארס ווארדע אין דעמועלבען שוויינע.
 שטאלל געלאדען, וואך זיך דערעלבע זאך לאנגע
 מאפער פערטהידיגט האטעט. מעפער ליעס דאס
 דארף ענטוואפפען. ביא וועלכער געלענעהייט 15
 שארף געלאדענע געווערדע אבגענאמען ווארדען.
 ער פאנד דיא רעדעלספיהרער הערויס, וועלכע
 זאפארט נאך סט. פעטער אבגעפיהרט ווארדען.
 מיטלערוויילע גינג יעדאך זעלעני אין אויסאיונג
 זיינער פלוכט עלענד צוגרונדע.

ל צ י י ו ד ע נ פ ר א ג ע א י ס ג א
 ארדעטע מערוואווייך מאכטע מעטערן וויא בע-
 רייס געמעלדעט. ביא דער מאטיווירונג זיינע
 ודעאנאטראגעס ציעמליך שטארק אין אנטסעמיס-
 מוס אונד בעהויפטעט זאגאר, דאס וויענער ראב-
 בינאט האבע אויף דיא אנפארע איינער נאליצא
 שען געריכטסבעהארדע געאטווארשעט. דאס ריי-
 ידישע רעליגיאן אין געוויסען פעללען דען מארד
 געשאטעטע. אין פאלע דעססען ווענדעטע זיך
 דער לעמבערגער געמינדעפארשטאנד אונד ראב-
 בינער לאוענגשטיין טעלעגראפיש אין דאס ווענער
 ראבבינאט אום אויפקלערונג. ווארף זאפארט פאל-
 גענדע דעפעשע אויס ווען אנלאנגטע: דיא בע-
 הייטונג דעס אבגעקארדעטען מערוואווייך אויט
 געצאלד ערשינדען. וויענער ראבבינאט: דרי גידע.
 מאנן. דאס וויענער ראבבינאט ווירד אויך אין איי-
 נער צושריפט אן דען לאנדמארשאל ערקלערען.
 דאס מערוואווייך דיא אונוואהרהייט בעהרפ-
 טעט האט.

א י י ד א ק ס א ר ד ע ר א י י נ ע
 ק ר ע נ ק פ ע ר ש מ ע ה מ . הערר סיגעטי,
 דער בעזיקארט פון אלבערס-אישא האט
 אין גראפארטיגעס מיטעל ערשינדען. וואפאר איהם
 דאס ודענטהוס עויג דאנקבאר זיין ווירד. ער האט
 עס אינטערנאמען, דיא אנטסעמיטען פון איהרע

וועה געפראג, ענטשולדיגען זיא מיר, איד האבע עס ניכט
 געוואוסט!

...אך גיין מין הערר! שפרעכען זיא ווייטער איהרע
 שטימע געפעללט מיר אונד פוהס מיר וואהל!"
 וועלטאמעס קינד!" מומעלטע מאקס בעינער
 נאנין שילל, אונד מיט ליטענער שטימע פראנטע ער
 ווייטער:

"וויא געפעללט עס איהנען היער אין אמעריקא?"

"איך האבע זעהר וועניג פון אמעריקא זעהען קאנ-
 נען, אונד..." דאס מעדען קאנגסטע ניכט ענדיגען.
 איהרע ברוסט פינג אן זיך וויעדער זעהר קראמפאהאפט צו
 בעוועגען.

מאקס, (זאנטע פעטרי אינדעס ער צוקאם, אונד
 איהן אין איינע ווינקעל וועגהרעטע) שאנע יעצט דאס
 קינד, עס האט היער פיעל אונגליק ערשאהרען, דאס ארמע
 מעדען אויס בלינד, היער בלינד ווארדען!"

IV.

דיא צווייא יתומות.

איינע האלבע שטונדע שעפטער פינדען וויר פעטרי
 קאנאללי, זיינע פארא אונד אונזערן פרינד מאקס בעינער
 ביים טהעע זעצען. דאס קליינע בלינדע מעדען וואר אי-
 צווישען איינעשלאפען. מארי האט זיא פארזיכט אין
 דאס שלאפעמער היינעטראנקע אונד דיא סהר צוגע-
 מאכט, דאמיט דאס שפרעכען זיא ניכט אים שלאפע שפא-
 רען זאלל.

"איך בין ווירקליך גייערדיג פעטרי, (זאנטע מאקס)
 וויעזא דיעעס מעדען צו איך קאם?"
 "איך האבע בערייטשט שאן אפטרעס געזאנט, (אנט-
 ווארעטע פעטרי קאנאללי) דאס איין פאליציימאן זיא צו
 אונס בראכטע."
 (פארטיעטאונג פאלנט)

אין בעסערער געוועלשאפטער זיין אלס איך, דא איך נור
 שלעכט דייטש שפרעכען."

מארי נינג הניסן, מאקס בלעב מיט דעם מעדען
 אויף דעם קאנאטע ער בעפראכטעטע זיא יעצט עטוואס
 נענדער. זיא וואר רעכט היכט, אונד פיר איהר אלטער נראם
 געוואכסען. איהר נעוויכטען זאך קליין העללבויער פאר-
 בע, אבער זעהר בלאס איהר שאנעס לאנגעס האאר וואר
 אום צווייא לאנגע צאפע געפלאכטען, וואס פיר מאקס
 אום הייסטען אינטערעסעס האטעט, ווארען דיא נראפע
 בריווע אונזען, דיא אבער מעקוויירדער וויינע נאנין אהנע
 גלאנין ווארען.

"עס פרייס טיך מין קינד, (זאנטע מאקס ענדליך)
 היער אונזערוואיטעס איינע לאנדסמאננין צו פינדען. זינד
 זיא אויך אויס דעם הערעאגטרום?"

"גיין מין הערר! (אנטווארטעטע דאס מעדען מיט
 איינער ציטשערענדען אונד טרוירונגען שטימע) איך בין אויס
 דאציג."

"זינד זיא שאן לאנגע היער?"

"יעיסט 3 טאגע, וועגן איך ניכט ארויף."

"וויא זאך וויסען זיא עס ניכט נאנין גענוי?"

"גיין, אבער איך גלייבע, דאס עס הייט אדער פיער
 טאגע זינד."

"זינד זיא אליין היעהר געקאמען?"

"איך בין מיט מינער שוועסטער געקאמען, אבער
 יעצט בין איך אליין."

"אונד וואך איהר שוועסטער?"

ביא דיעזער פראגע פינג דאס קינד אום נאנצען קארפער
 צו ציטשען אן, איהרע ברוסט ערהאב זיך קראמפאהאפט וויא
 אויס וויינען אבער מעקוויירדיג עס קאמען קיינע טרעהען
 אויס איהרע אויגען.
 "אום נאפטעס וויללען מין קינד! ריעף מאקס ער-
 שראקען) וואס אויט האבע איך איהנען דורך מינע פראגע

געווארדען פעטרי האטען קיינע קינדער, אונד וויר קאנגסט
 איבערהויפט דאס קינד זיין, וועלכעס דארין אין דייטשער
 שפראכע זאגט? ער ווארטעטע ביז דאס ליעכען צו ענדע
 וואר. דאנן קלאפעט ער אן, אונד אויף דען רוף "העריין"
 טראט ער איינס צימטער.

פעטרי זאט ביים טישען מיט איינער צייטונג בעשעפ-
 טינג זיינע פריא בעפאנד זיך אויף דעם קאנאטע זיא האטעט
 אויף דעם שאס איין 12 יעהריגעס מעדען, דאס וואר דיא
 קליינע זענערין.

"אה! ווילקלאמען מאקס! (זיעטען איהם פעטרי אונד
 זיינע פריא גלייכצייטיג) צו עס אויט שאן דאס זיא הייסע
 געקאמען זינד, וויר האבען זיא ווענען דעם שטארקען
 שנעפאללעס ניכט ערווארטעט, עס אויט האפעלט בראוו
 דאס זיא איהרע פריינדע ניכט פערניסעטען, זיא ווערדען אויך
 איינע לאנדסמאננין פינדען."

מאקס רייכטע פעטרי זיינע האנד, אונד נינג דאנן אויך
 אויף מארע זיא, אום זיא צו בערייטען.

"זעהען זיא, (זאנטע זיא איהם פריינדליך לעבעלנד)
 היער אויט איין קליינעס בראויעס מעדען אויס איהרע
 גענענד, דיא איין גליקליכער צופאלל אין אונזער הויז
 געפיהרט האט."

מאקס ועטצעט זיך אויף דאס קאנאטע. מארי נאה
 דאס קינד פאס שאס הערונטער אונד לענטע זיא מיט
 דער צערטליכקייט איינער מוטער נעבען מאקס בעינער
 ניעדער.

דאנן שטאנד זיא אויף אונד זאנטע:

"ענטשולדיגען זיא מיר מאקס איך ווילל נור זעהען
 אָב שאן דער טהעע פערטיג אויט. איהרע רעליגיאן פערביע-
 טעט איהנען ליידער מיט אונס מיטזעסעטען, אבער איינע
 טאכטע טהעע קאנגען זיא דאך מיטשרינקען, עס ווירד
 איהנען ביא דער קעלטע נוט טהון. אינצווישען אונטער-
 האלטען זיא זיך מיט אונזערער קליינען רואן, זיא ווערדען

שלוספֿעהרהאנדלונג איינע פֿאללקאממענע אונד ריב- טיגע לאָונט פֿינדען איינע אנדערע פֿראגע, דיא יעצט גלייאפאלס צור ענטשיידונג קאממען ווירד, אויט דיא אָב פֿאללס דיא קאָניגלי שטאאטסאנואלט- שאפט איינע נאכטראנס אונטערזוכונג נאָטדוועג- ריג עראכמען זאלטען, מיט דערזעלבנען עבענפֿאללס בארי בעטרויס ווערדען זאלל, מראָמיין דער צאהל- רייכע פֿעהלער, דיא ער בעגאנגען - אָדער איין אנדערע? אין דיזער אַנגעלעגנהייט מיט דיא אונ- טערזוכונג וויסער אין זיינען הענדען בלייבען, מאן מיט איהם איינען ציפֿערלעכסטיגען אקטואר אין דיא זייטע געבען, דאס ער ניכט עטווא דיא אַנגעקלאנ- טען אונד עטלאססטן צייגען וועדער אונטער פֿיער אויגען מיטהאנדלען קאנגען, וואס דאן אי- מאַגליך צו בעווייזען אויט אַבער מאן מיט דיא א- אַנגעלעגנהייט אין זיינען הענדען לאססען, ער האט זיא פֿעהרירט ער זאלל זיא אויך וועדער ענט- ווערען."

"דער ענישטישע קריגע בעענדיגט) זייט איינען טאגען אויט אין ענישטען איינע גראָסע אומזעלענע געשעען, אס 13 דיעועס האט גענע- ראל וואָלסלעי דאס לאַנער אראב פּאשאס אין טעל-על-קעביר פּלאַטעלד אַנגע-דיפּען אויט אי- גען גראָסען זיגע אַבער דיא ענישטישע ארמעע ערהענגען, אראב פּאשא וואודע פּאללשטענדיג בעוועיגעט, ער פֿליכטעטע מיט זיינען סאָלדאטען אין גראָסער אַנאָרדניג דאס נאָנעע לאַנער איש שטיך לאַססענר געגען קאיראַ, איינע דעפעשע דעס עננ- לישיען גענעראל וואָלסלעי פּאָס 13 דיעועס מעל- דעס אַבער דיא איינאחמע פּאָן טעל-על-קעביר פּאָלענדיגע: אראב איש פּאללשטענדיג געשלא- גען זיינע מאַנשאפט פֿלעיגט אין פּאללשטענדיגער אַנאָרדניג, זיינע טרופּען צעהלען 200.00 סאָל- דאטען, דארויטער 2500 רייטער 6000 בעדואינען אויט 70 קאנאנע, דיא ענגלישיע טרופּען בעלי- פֿען זיך בלאָס אויף 11.000 מאַן אינפּאָטערע, 2000 קאנאלערע אויט 60 קאנאנען, אין פּאָלע דער גע- זיינען ענישטען מאכט בעשלאָס דער גענעראל וואָלסלעי, זייטליך מאַרענע פּאָר אַנגעאויפּונג אַנגע-דיפּען, אויט וועהרענר דער נאכט זיך דעס פֿינדליכען לאַנער צו געהען, אום צווייא אויט אין דער נאכט האַטען דיא ענגלישער אויט לאַנער פֿעילאכע אונד מאַרשירטען געגען דאס לאַנער דער ענישטער, ביא טאנעסאכירך וואודע דער אַנדרויפּ מיט אומזעלענע טעלעכע געוואלט ער- אַפּענעט, דאס פֿינדליכע לאַנער וואודע אַבער."

דאָרט בעטען, דער ראכבניער מיטע זיא דורך איין צייכען פּאָס בעניגע דעס "שיש-בלאונעס" פֿער- שטענדיגען, דאס געבעט, וועלכע דער ראכבניער פֿערלעזען, מיטע ערשט דעס ריכטער אין דויטשער שפראכע אַבערזעטעט וועדער, דער קנאכע מא- ריין שאַרף וואָללטע דורכאויס ניכט דאס בעטהיי בעוועג אונד מאן האט זאגאר ביא געריכט היע- ריבער איין פּראָטאָקאל איפּגענאָמען, דאס מאן וואָהל דעם מאַרין שאַרף דען בעוד דער סינאאן- גע וועהרענר דער פֿיער-טאגע געשטאטעטע, ווא- פּאָן ער אַבער קיינען געברייך מאכען וואָללטע. דער "פעסטער ללאַד" פֿיער-אַפּענליכט איינע צו- שריפט פּאָן דעם בערהעטען אַדוואָקאטען אין שפראַכאכען דר פֿיער-טאגען, דער זיך אַבער טיטא-עטלאר פּאָלעדס איסערט: ניכט דאריבער וואָהל אַך שפּריכען, אָב דאס פֿערברייכענדעם שאַרף אונד גענאָסען בעוועיגען אויט אָדער ניכט, נאָך וועניגער דאריבער, אָב דיא טאחט, ווען זיא בע- נאנגען וואודע, אויף רעליגיאָנען פּאָנאטיסמיס צו- ריקצופֿיהרען זיא, אלל דעס אויט זאכע דעס ריב- טעיס, וואס אַך צו זאגען האכע: בעזיעהט זיך אויף עטוואס אנדערעס, מאן האלט בעזיעהט דעם אויסנאמען דער אַנטערזוכונג צווייטעלייא פּיר מאַן- לייך, מאן זאגט, דיא שטאטסאנואלטשאפט ווערדע דיא זאכע שטודירען אויט נאכדעם עס קיינע אַנ- געהמבארען בעווייזע ניכט, אינפאַך דיא אינשטער- לונג דעס פּראָעקסעס בעאטראַגע, דאן זאגט מאן אַבער אויך, דיא אַנגעלעגנהייט ווערדע דעס זיך ענאָטען בארי אַבענאָמען אויט געשקטערע- ערפֿאהרענדיגען הענדען אַפּעריטורע וועדער, דא- דיא אין דער אַנטערזוכונג בעאנאנגענען פֿעהלער נאָך מאַגליכקייט רעפארירט ווערדען קאנגען, אינ- טער געוואָהליכען פֿעהלענטיסען אויט אין אי- גער געוואָהליכען אַנגעלעגנהייט קאנגעטע מאן אויך נאר ניכט אַנערס פּאָנגען, דאָך אויט הייער פּאָן איינער אויסער-אַרדנעטליכען אַנגעלעגנהייט דאָ דער, דיא בעדייטט דיא איפּפֿערקאָמיקט פּאָן גאנין אויפּאָס וואַכערדיגען האט, איינע זאכע אַנגעלעגנהייט זא מור צוויגע צו ערלעדיגען, לאַנע קרם אים אַפּענמליכען אינטערעסע, וועדער דיא אַנגעקלאַמען, נאָך דאס פּובליקום וועדער דיא יודען נאָך דיא כריסטען וואָללען דיא זאכע אויף זאָלכע ווייזע ערלעדיגט וועדען, וואָריבער זעקס מאנאטע לאנג זאפֿיער וואודעס אויט אינוואַדעס קרוגעס אונד הומעס געשייעבען אויט געשפראַכען וואור- דע, דאס קאנן נור אין איינער אַפּענמליכען

פֿערזעכטיג אונד ער מאכטע דער שאנדארמאריע דיעפּאָן אַנצייגע, אלס דער שאנדארם ערשיען אונד אויך אַרעסטירטע דען קאפּפֿער צו אַפּענען וויע- דערזעצטע זיך דער מאַן אונד פֿיערעטע זיינע פּיס- טאַלע אויף דען שאנדארם אב, אָהנע אויף צו טרעפּען, דער שאנדארם וואָרף זיך אויף אויך אונד לענטע אויך אין איינען אלס מאן דען קאפּפֿער אַפּענטעט, פּאנד מאן 2 באַמבען אין דעמעלבען, דער פֿעהראַפּעטע הייסט ווילהעלם אָבערדאנא, צווייא מיטפולדיגע פּליכטעטען זיך.

"דיא מיס-א-עס לאַרער אנג-ע- לעגענדיג (מי) איינע דעפעשע אויס נירעד- האוט מעלדעט: פּאָן דען פֿעהראַפּעטען יודען זנד ענדליך 4 פֿרייגעלאַסען; וואודען, אויט צוואר: דער עסלאַרער "זיין" ראָזענבערג, דאן מארין גראָס, אינאין קריין אונד וויטטוע סאמועל קליין, געבא- רענע ראַטה, וועלכע פּאָן דער אַטען שאַלימאַשי דאס ענדט אויטער פֿערשוואַנדענען מאַכטער וויע- גען דערען איפּפּונדונג פֿעהראַנגעטע, ביא אַהרער ענטלאַסונג אויס דעם קערקער וואודען אַהרע קלידער אונד וועשע שטרענגע אַנטערזוכט, אויט ריכטיג פּאנד מאן ביא ראָזענבערג איינען בריעף פּאָן שמילאָוויטש, דען דיעזער איהם אויס דעם גע- פענגניסע געשריעבען האַטעט, שמילאָוויטש האַט אויך איינעשטאדען, דאס ער דען בריעף אן ראָ- זענבערג געשריעבען, אין דיעזעס בריעפע הייסט עס, דאס ראָזענבערג נור דיא וואהרהייט אויסזאגען מאַנע, דיא דיא וואהרהייט אויך פֿיר שמילאָוויטש דיא פֿיייהייט ברענגען ווירד, דיא איינען אַנגעקלאנ- טען יודען בעפֿרינדען זיך נאָך אין שטרענגסטער האַפט, נאָך דענשטאן, איין טאָל פּאָר ערב ראש השנה, האט דער אַנטערזוכונגסריכטער בארי איין שטרענגעם פֿעהראַר מיט דען עסלאַרער יודען פּאָר- ענאָמען, דאס געזיך דעם נירערהאזאער ראכבי- נערס, דאס דען פֿעהראַפּעטען יודען וועהרענר דער האַרען פֿיער-טאגע געשטאטעט זיין מאַנע, מיט "מנין" אַהרע געבעטע צו פֿערריכטען, וואָללטע דער אַנטערזוכונגסריכטער בארי וורכאייס ניכט בעוויילדיגען, עייטט אויף דיא געריכטע ביטטע, אונד אויף ערזוכען דער שטאטסאנואלטשאפט געשטאטעטע בארי, אַבער נור אינטער געוויסען זעהר בעשרענקענדיגען בעדינגונגען, דיעזע ביטטע, אן דער זייטע איינעם יעדען פֿעהראַפּעטען שאַנד איין פּאנדור; דיא פֿעהראַפּעטען דרפּטען מיט איינאנדער ניכט שפּרעכען, מיטטען געשרענטט אויף איינעם בעשטימטען אַרמע שטעהען בלייבען אונד

פּאָלליעטאָן.

דער יידישע הויזרער.

(1-טע פּאָרטעצונג.)

דיא זינגע פּראַ פּראַך פּאָן אַהרען געפּהלען אַבער- וועלטיגס, אין וויינען אויס, דיא אומפּאָסטע אַהרען וויע- דערנעפּונדענען טאטען אונד דריקטע איינען קום אויף זי- גען מונד, עס וואר דער פֿיערענסקום, דער אללע פּרעהיע לידען פֿערנעסען ליעס.

דאן נינג זיא אויף דען יידישען הויזער צו, דער ביא דיזער ריהרענדיגע טענע נאנין זייטערשט שטאנד.

"מיין פֿרינד! (זאגט זיא) דען זיא מיססען מיר ער- לויבען, דאס אַך זיא, "פּרינד" גענען דיא האכען ניכט נור מיר דאס לעבען גערעטעטע, זיא האכען מיר עטוואס גע- געבען, וואס נאָך פּיר טיך איינען אַכערען, ערוושה האט אלס דאס, געליך דאס הערין אונד דיא בעקערענען מייענס מאנעס, עפּפּאנען זיא דאפּיר אונזערע טויענדפּאכען דאנק, אונד זאָללען זיא עס יעמאלס בעדירפען, זיא פּינ- דען אן עפּטרי קאנאללי אונד אן זיינר פּראַ שטעט פּרינדע, דיא דיא גראָסע אַפּפּער מיט פּריידען פּיר זיא ברינגען וועדערען."

III.

דער יידישע הויזרער.

פּעטי קאנאלי וואר פּאָן איינער ריכען אונד אַנ- געזעהנען פּאטיליע, זיין ברודער וואר אין געוואַר-אָר מיט גלייע פּאָן דער וואהלשעטיגקייט-קאממיסאָן אונד אויך דאָרט אלס גראָסער בעאמטער אַנגעשטעלט, ער האט זיך דרן איינע פּריינדי צום קארטנשטייעל פֿעללישען לאס- סען, אונד זיין נאנעס ענלר אונד זיינע צייט דאצו פֿער- שווערעט, זייט דען פּאָרפּאל אַבער, דען זיך געשלידערט האכען, אויס מיט איהם איינע פּאָללשטענדיגע פֿערינדערונג

וואר, ער זיא טען עס זייער מיטער זאָ לעהראַס פּאָר- צישעללעך, דאס ער נור אויף קריגע צייט פּאָן איהר ווען בלייבען, דאס ער איסטער מיט דעם הערען ביא איהר זיין אונד באלד אלס רייכער מאַן צו איהר צורוקקאמען ווירד, דאס זיא געלעבט דאך אינוויללטיג, פּאָן אַהרען זענענס- ווייטען בענלישיגע, פּוהר ער, פּאָלל פּאָן דען בעטען אַפּפּונען, נאָך געוואָר, ער האט עס הייער צווייא בארי פּרעהיסנענדיגען, דאס זיא געריכטע אַבער דיא גלעזענע צייטען שפּאָך אַפּעריטורען וואַינע, אַבער דער פּלייסיגע אונד שפּארטע זינגע מאַן פּרעהרע דאך איסטער ביא דעם הויזען אין אַנטענדיגעס לעבען, דער אַבער, אן דען זייר אויך, דאס ערשטע מאל געוועזען האכען, זאָל אַבער איינען זעהר גראָסען אינפּלוס פּיר זיינע צוקונפּט האכען.

עס וואר איינעס אַבערס, ער קאט ווייער אינפּאל זיינען פּריינד פּעטרי בעוועקען, ער וואָללטע עכען אן דיא טהרע אַקלאַפּען, אלס ער שנעלל זיינע האנד צור קעגן, אויט אַקלונער פּאָר דער טהר שטענען בלייע, ער האַרעט אין פּעטיגס צעטייער דען געזאנג איינער זעהר זאנען מער- בענשטימעט, עס וואר איין קליינע ליעד, דאס דאריין גע- זינגען וואודע, אַבער עס מאכטע אויף איהן איינע גראָסען איינדרוק, זייט ער אין אַפּעריקא וואר, אויס עס איהם אימ- טער אין דען זיין געקאממען, ווען ער אן זיין געליעכטעס פּאטערלאַנד אויט אן זיינע טהויערע מיטטער דאטען עס ווארען דיא אַפּפּאנעציליען דעס טרוימלידעס, וועלכע דיא געזאנגענע ציינען אין דער בערהעטען אַפּער, טראַבא- דאָר זינגט

אין אונזערע הימאטה
ציעהן זייר וועדער;
ליעכליך ערשאללען
וועדער זיסע ליעדער!

דיא שאַנע וואָהלקליינענדיגע קינדערשיטטע מאכטע דיא מעלאַדיע נאָך אַנציעהנער, מאַקס אויס אויך נייעניי- גע